

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Į 2021-11-11 Nr. (1.6Mr) 2T-1238

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Finansų ministerija, susipažinusi su Teisingumo ministerijos pateiktu derinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.65, 1.117, 3.51, 3.52, 3.53, 3.61, 3.66, 3.67, 3.73, 3.77, 3.79, 3.85, 3.103, 3.140, 3.144, 3.188, 5.7, 6.492 ir 6.493 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.54¹, 3.76¹ straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymo Nr. XII-2111 13 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 6, 28 ir 46 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 8 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 27, 35, 80, 82, 86, 115, 162², 199, 284, 350, 515, 577, 582 ir 608 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 35, 38 ir 105 straipsnių pakeitimo įstatymo projektais, pagal kompetenciją pastabų ir pasiūlymų neturi.

Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) Nr. XIII-2221 29 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto teikiame šias pastabas.

Aiškinamajame rašte teigiama, kad JANĮ pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad civilinės bylos, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs juridinis asmuo, kuriam iškelta nemokumo byla, nebebūtų perduodamos nemokumo bylą nagrinėjančiam teismui, o būtų nagrinėjamos pagal bendras teisingumo taisykles apylinkių ar apygardų teismuose ir toks siūlymas teikiamas *atsižvelgiant į teismų iškeltas abejones dėl 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojusių JANĮ nuostatų galimo neigiamo poveikio juridinių asmenų nemokumo bylų nagrinėjimo efektyvumui ir operatyvumui, neproporcingam apygardų teismų, pirmąją instanciją nagrinėjančių juridinių asmenų nemokumo bylas, krūvio augimui*, be to, siekiant teisėkūros sistemiskumo ir galiojančių teisės normų tarpusavio suderinamumo, JANĮ projektu keičiamo JANĮ 29 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą kartu siūloma suderinti su atitinkamu CPK nustatytu teisiniu reguliavimu.

Nepritariame JANĮ 29 straipsnio 1 dalies keitimui dėl šių priežasčių:

1.1. Atkreipdami dėmesį, kad pagal nuo 2020 m. galiojantį reguliavimą vadovaujantis JANĮ 29 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nemokumo bylą iškėlusiam teismui perduodamos ne visos civilinės bylos, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs juridinis asmuo, o tik tos bylos, kai šiose bylose dar nepriimta nutartis skirti nagrinėti bylą teismo posėdyje, manome, kad tokių bylų skaičius yra nedidelis ir teismų krūvių persiskirstymas nežymus.

1.2. Vadovaujantis teisėkūros efektyvumo principu¹, įstatymo pakeitimai negali būti priimami atsižvelgiant į *abejones dėl esamo reguliavimo galimo neigiamo poveikio*, jie turi būti pagrįsti faktais, todėl, siekiant išsklaidyti abejones, praėjus jau beveik 2 metų laikotarpiui nuo JANĮ

¹ reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus (Teisėkūros pagrindų įstatymas 3 str.)

priėmimo turėtų būti pateikti ir įvertinti duomenys apie apygardų teismams perduodamų bylų mastą, taip pat gauta Nacionalinės teismų administracijos (teismų) nuomonė dėl galiojančio reguliavimo poveikio nemokumo bylų vykdymo efektyvumui.

1.3. JANĮ pakeitimo projektu siūloma grįžti prie iki 2020 m. sausio 1 d. galiojusios Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos taisyklės, pagal kurią bankroto bylą nagrinėjantis teismas akumuliuodavo tik tokias teismuose esančias civilines bylas, kuriose įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų ir su darbo santykiais susiję reikalavimai, atsisakant JANĮ 29 straipsnio 1 dalyje numatyto bylų, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs pats juridinis asmuo, perdavimo nemokumo bylą iškėlusiam teismui. Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis ĮBĮ 33 straipsnio 7 dalies nuostatomis, bankrutavusios įmonės likvidavimas (turto realizavimas) turėjo būti baigiamas per 24 mėnesius, tačiau praktikoje teismai dažniausiai buvo priversti pratęsinėti šį terminą kreditorių prašymu, ir pagrindinė to priežastis – užsitęsęs bylinėjimasis teismuose dėl įmonės turtinių reikalavimų. Nors dėl labai didelės JANĮ projekto apimties, aiškinamajame rašte tai nebuvo nurodyta, būtent šios konkrečios praktinės problemos ir buvo įvertintos priimant JANĮ nuostatas dėl bylų, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs pats juridinis asmuo, perdavimo nemokumo bylą iškėlusiam teismui. JANĮ 29 straipsnio nuostatos buvo suderintos su Teisingumo ministerija² ir Teisėjų taryba³, joms pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Seimas.

1.4. Visų su juridiniu asmeniu, kuriam iškelta nemokumo byla, susijusių turtinių reikalavimų klausimų koncentravimas viename teisme užtikrintų spartesnį nemokumo bylų nagrinėjimą. Pažymėtina, kad viena iš Europos Sąjungos direktyvinių siekiamybių⁴ – teismų specializacija nemokumo srityje. JANĮ nuostatomis buvo siekiama užtikrinti procesų koncentruotumą, sutelkiant visas teismines procedūras nemokumo bylą nagrinėjančiame teisme, tokiu būdu mažinant teismo ir nemokumo proceso administravimo išlaidas. Informacijos apie juridinį asmenį sukaupimas tame pačiame teisme leidžia taupyti žmogiškuosius išteklius, laiką ir atlikti išsamesnę teisme nagrinėjamų klausimų analizę.

1.5. Tai, kad Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas (toliau – FABĮ) nenumato bylų, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs pats bankrutuojantis fizinis asmuo, perdavimo bankroto bylą iškėlusiam teismui, neturėtų būti pakankamas pagrindas analogijai juridinių asmenų nemokumo procesuose. Fizinių asmenų bankroto bylos nagrinėjamos apylinkių teismuose, kurie, vadovaudamiesi FABĮ 6 straipsnio 4 dalies 2 punktu, kituose teismuose nagrinėjamas bylas, kuriose fiziniam asmeniui pareikšti turtiniai reikalavimai, perima proceso įstatymo nustatytais atvejais. Fizinių asmenų bylų, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs pats bankrutuojantis fizinis asmuo perdavimas bankroto bylą nagrinėjančiam teismui nebuvo svarstytas, nes nebuvo žinoma atvejų, kad tokios bylos darytų neigiamą poveikį fizinio asmens mokumo atkūrimo plano įgyvendinimui.

1.6. Aiškinamajame rašte teigiama, kad JANĮ 29 straipsnio 1 dalies nuostatos dalyje dėl bylų, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs pats juridinis asmuo, perdavimo nemokumo bylą iškėlusiam teismui konkuruoja su CPK 163 straipsnio 1 dalies 5 punkte ir 166 straipsnio 2 dalyje

² Teisingumo ministerijos 2018-05-09 raštas Nr. (1.6)2T-310

³ Teisėjų tarybos raštas 2018-04-18 raštas Nr. 36P-47-(7.1.10)

⁴ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1023 dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva), 24, 25 straipsniai, preambuleje (85) <...> valstybės narės turėtų užtikrinti, kad teisminių ir administracinių institucijų darbuotojai, <...> būtų tinkamai parengti ir turėtų savo pareigoms vykdyti būtiną kompetenciją.<...>; (86) toks pasirengimas ir kompetencija turėtų leisti veiksmingai priimti sprendimus, galinčius turėti didelių ekonominių ir socialinių padarinių, ir tai neturėtų reikšti, kad teisminių institucijų atstovai turi spręsti vien tik restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo klausimus. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūras būtų galima vykdyti veiksmingai ir sparčiai. Teisinio tikrumo ir procedūrų efektyvumo tikslų būtų veiksminga siekti sukūrus specializuotus teismus ar kolegijas arba paskyrus specializuotus teisėjus pagal nacionalinę teisę, taip pat sutelkus jurisdikciją tam tikrose teisminėse ar administracinėse institucijose, kurių skaičius būtų ribotas.

nustatytu teisiniu reguliavimu, pagal kurį bankroto ar restruktūrizavimo bylą iškėlusiam teismui perduodama tik tokia byla, kurioje atsakovui yra pareikšti turtiniai reikalavimai. Taip pat nurodoma, kad *nemokumo reguliavimo modelis grindžiamas bylą akumuliacinio principu (lot. vis attractiva concursus), kurio esmė yra ta, kad visų kreditorių reikalavimų nemokiam juridiniam asmeniui pagrindas svarstomas tik nemokumo bylą nagrinėjančiame teisme*⁵, ir pažymima, kad nemokumo procese vis *attractiva concursus* principas, nustato tik ginčų, kuriuose tokiam juridiniam asmeniui yra pareikšti turtiniai reikalavimai, akumuliacinį, tačiau šis principas **nereikalauja**, kad į nemokumo bylą nagrinėjančią teismą būtų sutelkiamos ir tokios bylos, kuriose nemokus juridinis asmuo yra pareiškęs turtinius reikalavimus. Tai, kad vis *attractiva concursus* principas nereikalauja kitų bylą sutelkimo nemokumo bylą nagrinėjančiame teisme, neturėtų būti suprantama, kad šis principas draudžia esant poreikiui ir kitas bylas sutelkti viename teisme. Finansų ministerijos nuomone, toks poreikis yra ir, jei klausimas kyla tik dėl CPK ir JANĮ nuostatų suderinamumo, šis klausimas yra išsprendžiamas ir turėtų būti sprendžiamas.

Jei, Teisingumo ministerijos nuomone, galiojančios CPK 1 straipsnyje nustatytos išimties dėl CPK taikymo⁶ neužtenka CPK ir JANĮ suderinamumui pagrįsti, ir JANĮ 29 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl bylą, kuriose turtinius reikalavimus yra pareiškęs pats juridinis asmuo, perdavimo nemokumo bylą iškėlusiam teismui konkuruoja su Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 163 straipsnio 1 dalies 5 punkte ir 166 straipsnio 2 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu, pagal kurį bankroto ar restruktūrizavimo bylą iškėlusiam teismui perduodama tik tokia byla, kurioje atsakovui yra pareikšti turtiniai reikalavimai, siūlytume keisti ne JANĮ, o atitinkamai papildyti kartu su JANĮ pakeitimo projektu pateiktą CPK pakeitimo projektą 163 straipsnio, prireikus ir kitų straipsnių, pakeitimu. Taip pat, išanalizavus teismų duomenis ir taikomą praktiką, siūlytume svarstyti poreikį bendrame įstatymų projektų pakete pateikti ir atitinkamą FABĮ pakeitimo projektą. Manome, kad CPK ir FABĮ pakeitimai leistų tinkamai įgyvendinti teisėkūros sistemiškumo principą, užtikrinant galiojančių JANĮ nuostatų suderinamumą su CPK ir FABĮ nuostatomis.

2. Dėl JANĮ 29 straipsnio 2 dalies pakeitimo.

Aiškinamajame rašte teigiama, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 114 straipsnis nustato ne imperatyvią, o dispozityvią taisyklę dėl baudžiamosiose bylose pareiktų juridinio asmens kreditorių civilinių ieškinų ir su šiais ieškiniiais susijusių dokumentų perdavimo nagrinėti nemokumo bylą iškėlusiam teismui, todėl ir *JANĮ 29 straipsnio 2 dalyje taip pat siūloma numatyti ne imperatyvią, o dispozityvią tokių bylą perdavimo nemokumo bylą iškėlusiam teismui taisyklę, tokiu būdu kartu suderinant JANĮ ir BPK nustatytą teisinį reguliavimą, užtikrinant teisėkūros aiškumą ir sistemiškumą*.

Nepritariame JANĮ 29 straipsnio 2 dalies keitimui dėl šių priežasčių:

2.1. Dabar galiojančios JANĮ 29 straipsnio 2 dalies nuostatos imperatyviai nukreipia į BPK nuostatas dėl ieškinų ir dokumentų dispozityvaus perdavimo, todėl būtent toks reguliavimas ir turėtų būti suprantamas kaip BPK nustatytos dispozityvios taisyklės nuoseklus įtvirtinimas, t. y. JANĮ yra nustatyta, kad ieškiniai ir dokumentai perduodami taip, kaip nustatyta BPK ir JANĮ dispozityvios BPK taisyklės nekeičia.

JANĮ pakeitimo projekte keičiamo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad *baudžiamosiose bylose pareikšti juridinio asmens kreditorių civiliniai ieškiniai ir su šiais ieškiniiais susiję dokumentai gali būti perduodami nagrinėti nemokumo bylą iškėlusiam teismui Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) nustatyta tvarka*. Jei ir BPK, ir JANĮ būtų nustatytos dispozityvios tokių bylą perdavimo nemokumo bylą iškėlusiam teismui taisyklės, JANĮ nuostata lingvistiškai atitiktų BPK nustatytą teisinį reguliavimą, tačiau reguliavimas taptų

⁵ LAT 2014 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-280/2014.

⁶ CPK 1 str. <...> Darbo, šeimos, intelektinės nuosavybės, konkurencijos, bankroto, restruktūrizavimo, viešųjų pirkimų bylos, bylos dėl turto paėmimo visuomenės poreikiams, bylos dėl civilinio turto konfiskavimo ir ypatingosios teisenos bylos nagrinėjamos pagal šio Kodekso taisyklės, išskyrus išimtis, kurias nustato kiti Lietuvos Respublikos įstatymai.

neaiškus, JANĮ 29 straipsnio 2 dalies nuostatas būtų galima perskaityti įvairiai: ir kad dokumentai gali būti perduodami BPK nustatyta tvarka, ir kad dokumentai gali būti neperduodami BPK nustatyta tvarka, ir kad dokumentai gali būti perduodami kita, ne BPK nustatyta, tvarka.

2.2. Aiškinamajame rašte teigiama, kad BPK 114 straipsnis 2019 m. birželio 13 d. įstatymu Nr. XIII-2225 buvo pakeistas, ***atsižvelgiant į JANĮ priėmimą***. Šiame straipsnyje nustatyta, kad, *jeigu į baudžiamąją bylą kaip civilinis atsakovas įtrauktas juridinis asmuo ar fizinis asmuo, kuriems iškelta bankroto ar restruktūrizavimo byla, civilinis ieškinys šioje baudžiamojoje byloje gali būti nenagrinėjamas, o visi su civiliniu ieškiniu susiję dokumentai prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi gali būti perduodami bankroto ar restruktūrizavimo bylą nagrinėjančiam teismui*.

Atkreipiame dėmesį kad BPK 114 straipsnio galutinė įstatymo Nr. XIII-2225 redakcija buvo pakeista ir priimta Seime kartu su JANĮ, JANĮ 29 straipsnio 2 dalies nekeičiant, o dispozityvi BPK taisyklė (*gali būti*) galiojo dar iki šio pakeitimo ir BPK pakeitimo įstatymu Nr. XIII-2225 nebuvo keičiama, pakeitimai buvo atlikti tik įrašant restruktūrizavimo bylas ir derinant sąvokas su JANĮ. Todėl jei siūlomų pakeitimų nebus atsisakyta, siūlytina tikslinti pakeitimų pagrindimą aiškinamajame rašte.

3. Apibendrinami tai, kas išdėstyta, siūlome JANĮ pakeitimo projekto atsisakyti arba papildomai paprašyti Nacionalinės teismų administracijos pateikti turimus duomenis apie bylų apygardų teismams perdavimą ir atidėti JANĮ pakeitimo projekto svarstymą iki bus gauti ir išnagrinėti duomenys apie nuo 2020 metų galiojusio JANĮ 29 straipsnio nuostatų taikymo praktiką ir galimai atliktas šio teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Prireikus, Finansų ministerija būtų pasirengusi bendradarbiauti rengiant minėtus CPK ir FABĮ pakeitimus.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija 288601650, Lukiškių g. 2, 01512 Vilnius, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-12-14 Nr. ((2.121Mr-06)-5K-2118973)-6K-2107330
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2021-12-14 Nr. 1T-1611
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Bilkštytė Rūta, Viceministrė, Vadovybė
Sertifikatas išduotas	RŪTA BILKŠTYTĖ, Lietuvos Respublikos finansų ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-12-14 09:24:26 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-12-14 09:24:49 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2020-12-22 08:28:02 – 2023-12-22 08:28:02
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Lietuvos Respublikos finansų ministerija , Lietuvos Respublikos finansų ministerija, į.k.288601650 LT", sertifikatas galioja nuo 2019-02-28 16:28:06 iki 2022-02-27 16:28:06 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, į.k. 188604955 LT", sertifikatas galioja nuo 2019-09-25 15:37:33 iki 2022-09-24 15:37:33
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Sekasoft:AIS:EDVS:1.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2021-12-14 10:52:00)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2021-12-14 10:52:00 Dokumentų valdymo sistema Avilys